

Arthur Terrance Harding

Ημερολόγιο Πολέμου

Μέρος Β

Η συνάντηση έγινε στα γραφεία του Κόσμου. Ο καταξιωμένος σκηνοθέτης Κώστας Νίκας με σύστησε στον κινηματογραφιστή και διευθυντή φωτογραφίας Σάιμον Χάρντινγκ. Ο Σάιμον έχει εργαστεί σε μεγάλες παραγωγές του Χόλιγουντ και του Βρετανικού κινηματογράφου και έχει μακρά συνεργασία με τον Κώστα Νίκα. Ο πατέρας του, που δεν βρίσκεται πλέον στη ζωή, πολέμησε στην Ελλάδα κατά τη διάρκεια Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Γνώρισε από κοντά τον ταγματάρχη Τσιγάντε και τους καπετάνιους του Ελάς και κατέγραψε τις εμπειρίες του με την μορφή ημερολογίου χωρίς μεγαλοστομίες και υπερβολές. Μετά τον πόλεμο εργάστηκε ως μαθηματικός αλλά δεν επέστρεψε ποτέ στην Ελλάδα. Ο αξιωματικός του βρετανικού στρατού, Arthur Terrance Harding δεν ξέχασε ποτέ τους γενναίους νησιώτες που γνώρισε στα Δωδεκάνησα. Ευχαριστώ θερμά τον Σάιμον Χάρντινγκ που μας εμπιστεύτηκε αυτό το σημαντικό ιστορικό ντοκουμέντο και τον Κώστα Νίκα που μας έφερε σε επαφή και είχε την ιδέα να μεταφραστεί και να δημοσιευτεί, για πρώτη φορά, το ημερολόγιο.

Γ.Δ.

Μετά πήρα το πρώτο μου καϊκι, το Λούπο, ένα μεγάλο, βαρβάτο καϊκι. Είχα τρία καϊκια. Το δεύτερο ήταν το Αρτεμισία και το τελευταίο, αυτό με το οποίο πήγα πιο μακριά, ήταν το Madonna Filerano. Αυτό ήταν ένα λεπτοκαμωμένο μικρό καϊκι και έπλεε σχεδόν σαν γιοι. Το θυμάμαι με αγάπη: Οτιδήποτε του ζητούσα να κάνει το έκανε, ένιωθα πως μου ήταν πιστό. Το πλήρωμα ήταν πάντα Έλληνες, κατάγονταν από άνδρες που διέπλεαν τις θάλασσες γύρω από εκείνα τα νησιά από την εποχή του Ομήρου. Κι αυτοί πίστευα ότι μου είχαν απόλυτη αφοσίωση. Γενναίοι, χαρούμενοι, χωρίς να παραπονιούνται, εξαιρετικοί ναυτικοί, ήταν άνθρωποι που βρίσκονταν εκεί που «ανήκαν» και ήταν περήφανοι γι' αυτό. Αλλά ο έπαινός μου γι' αυτούς έχει κάτι πατερναλιστικό. Το μόνο που μπορώ να ελπίζω είναι ότι μερικοί από αυτούς, τουλάχιστον, είχαν τον ίδιο σεβασμό για μένα όπως είχα εγώ γι' αυτούς.

Σιγά σιγά, αρχίσαμε να κερδίζουμε τον πόλεμο. Διασφαλίσαμε τον αποκλεισμό της γερμανικής φρουράς στα Δωδεκάνησα, αλλά δεν είχαμε τη δύναμη να ακινητοποιήσουμε τα στρατεύματα που βρίσκονταν στα νησιά του βόρειου Αιγαίου. Το μόνο που μπορούσαμε να κάνουμε ήταν να τους ακολουθούμε, να τους δημιουργούμε προβλήματα και γενικά να μην τους αφήνουμε σε ησυχία. Ανακτήσαμε τη Σάμο και μεταβήκαμε στη Χίο, περιμένοντας να βρούμε τους Γερμανούς εκεί –

αλλά είχαν ήδη φύγει. Αυτό ήταν σαν επιβράβευση! Το λιμάνι της Χίου, αν και όχι τόσο μεγάλο όσο το Βαθύ στη Σάμο, είχε βάθος, και πολύ γρήγορα ελλιμενίστηκε εκεί ένα αντιτορπιλικό από τη Νέα Ζηλανδία. Θυμάμαι μια διασκεδαστική ιστορία από τότε. Κάποιος από το πλήρωμα του αντιτορπιλικού μάλλον είχε πασάρει έναν δίσκο του Bing Crosby με το «Sunday, Monday and Always!» στον ιδιοκτήτη μιας ταβέρνας στην προκουμαία, ο οποίος είχε ένα γραμμόφωνο, κι έτσι όποτε κατέβαινες κάτω στην αποβάθρα άκουγες τον Bing να σιγοτραγουδά, «What am I to do? Can't I be with you? Sunday, Monday and Always». Έφυγα από τη Χίο περίπου δύο μέρες μετά και έκανα δυο τρεις μήνες να επιστρέψω. Θυμάμαι καλά το ταξίδι της επιστροφής: η θάλασσα ήταν φουρτουνιασμένη, μεγάλα κύματα, δυνατός βόρειος άνεμος με δυνατές ριπές που έφερναν πάνω μας καταρακτώδη βροχή – κράτησε περίπου δώδεκα ώρες. Είχε σκοτεινιάσει για τα καλά όταν περάσαμε τον βραχίονα. Μετά τη θαλασσοταραχή, το λιμάνι θύμιζε γυαλί. Υπήρχαν λίγα αμυδρά φώτα στην αποβάθρα (ο πόλεμος στα νησιά έφτανε στο τέλος του, και το «μπλακάουτ» δεν το έπαιρναν πολύ στα σοβαρά).

Σβήσαμε τη μηχανή και προσδεθήκαμε. Καθώς η Madonna στέριωνε στην άγκυρα της και έδενε τους κάβους της, κυριάρ-

Ανακτήσαμε τη Σάμο και μεταβήκαμε στη Χίο, περιμένοντας να βρούμε τους Γερμανούς εκεί – αλλά είχαν ήδη φύγει.

χψε πάλι η σιωπή· πάνω από το νερό, γρατζουνισμένη και ραγισμένη, αλλά απολύτως αναγνωρίσιμη, έφτασε ως εμάς η φωνή του Bing:

No need to tell me now what makes the world go round / For at the sight of you my heart / begins to pound and pound, / So what am I to do? Can't I be with you? / Sunday, Monday or Always.

Ήταν σχεδόν σαν να είχαμε γυρίσει στην πατρίδα!

Ο αποκλεισμός των Δωδεκανήσων προκαλούσε πια σοβαρά προβλήματα στον άμαχο πληθυσμό, ο οποίος ήταν σύμμαχός μας και ήμασταν υποχρεωμένοι να τον στηρίξουμε. Πώς θα μπορούσαμε να ταϊζουμε τους νησιώτες χωρίς να ταϊζουμε και τους Γερμανούς; Η λύση ήταν το λαθρεμπόριο! Κι αυτό ακριβώς κάναμε. Χρησιμοποιώντας τα τουρκικά λιμάνια (!), φορτώναμε τρόφιμα και τα ξεφορτώναμε κρυφά στην προκαθορισμένη συνάντηση. Ήταν, φυσικά, κάπως ασυνήθιστο (παράνομο, αν θέλετε!). Υπήρχε ένας Βοηθός Στρατιωτικός Ακόλουθος στο τουρκικό λιμάνι, υποτίθεται για να μας ξελασπώσει αν πήγαιναν στραβά τα πράγματα με τους Τούρκους, αλλά ποτέ δεν τον είδαμε κι αυτός ποτέ δεν είδε εμάς.

Ο σύνδεσμός μας ήταν ένας Έλληνας που είχε περάσει πολλά χρόνια στις ΗΠΑ. Σχεδόν σίγουρα είχε κάνει γκάνγκστερ. Είχε πολλά χρυσά δόντια, φορούσε ριγέ κοστούμια και μιλούσε με προφορά του Μπρονξ ή του Μπάουερι. Ήταν ο αρχετυπικός γκάνγκστερ των ταινιών του Χόλιγουντ εκείνης της εποχής και πολύ χρήσιμο να τον έχεις με το μέρος σου, αν έκανες κάτι λίγο «βρόμικο». Ήταν λίγο ζόρικα μερικές φορές, αλλά ποτέ δεν μας έπιασαν, ούτε, απ' όσο ξέρω, υφάρπαξε ποτέ ο Τζέρι μεγάλο μέρος των τροφίμων.

